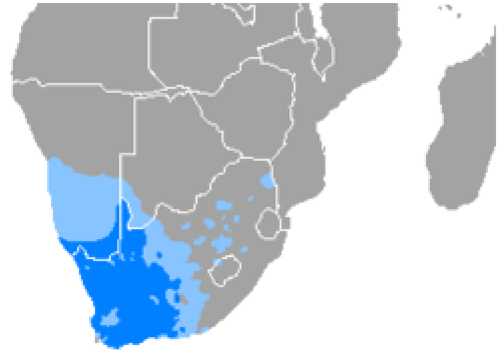
WIKIPEDIA

Afrikaans

Afrikaans er et vestgermansk språk som tales i Sør-Afrika og Namibia, og som er utviklet fra, og svært likt, nederlandsk. Språket viser størst likheter med dialekter i Nord-Holland og Sør-Holland som ble talt på 1700-tallet, men har også vært under innflytelse av dialekten i Zeeland. Sammenlignet med disse har afrikaans en svært forenklet grammatikk. Samtidig brukes en rekke lånord fra engelsk, fransk, malay og afrikanske språk.

Afrikaans

Brukt i	Sør-Afrika Namibia Botswana Lesotho Swaziland
Antall brukere	5 965 879[1]
Lingvistisk klassifikasjon	Indoeuropeisk Germansk Vestgermansk **Afrikaans**
Skriftsystem	Det latinske alfabetet
Offisiell status	
Offisielt i	Sør-Afrika
Normert av	Die Taalkommissie
Språkkoder	
ISO 639-1	af
ISO 639-2	afr
ISO 639-3	afr

Wikipedia på afrikaans
Afrikaans på Wiktionary
Portal: Språk

Innhold

Utbredelse

Afrikaans tales av 6 millioner mennesker. Det er morsmål for ca. 60% av hvite sørafrikanere (ca. 3 millioner) og ca. 80% av fargede (mennesker av blandet opphav) sørafrikanere (ca. 2,6 millioner). I Sør-Afrika tales afrikaans hovedsakelig i de to vestlige Kapprovinser.

I alt ca 13 % av hele befolkningen på 44 mill.

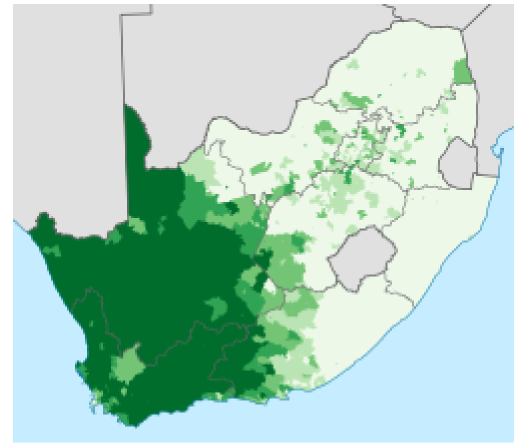
Språket tales også i Namibia, hovedsakelig landets to sørlige provinser, og er anerkjent som et nasjonalt, men ikke offisielt, språk. Frem til 1990 hadde afrikaans status sammen med tysk som offisielt språk i landet, i tillegg til engelsk.

Afrikaans ble også talt i Rhodesia, men etter Robert Mugabes maktovertagelse i 1980 forlot de fleste landet og det er bare noen få igjen i det som nå er Zimbabwe.

Videre brukes afrikaans også av ca. 100 000 i Storbritannia, 20 000 i Botswana, 13 000 i Australia, 3800 i New Zealand og 2400 i Canada.

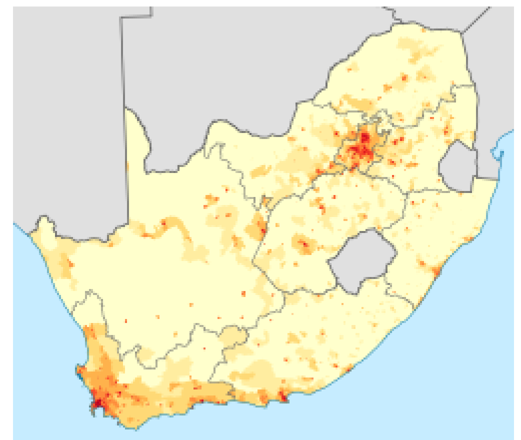
Afrikandere utgjør bare drøyt halvparten av den afrikaanstalende befolkningen. Resten er såkalte farvede.

Historie

Fordelingen av andel av Sør-Afrikas befolkning med afrikaans som morsmål, prosentvis. (2011)

Afrikaans skriver seg tilbake til en liten gruppe nederlendere som slo seg ned ved Kapp det gode håp i 1652. Denne minikolonien fungerte som en provianteringsstasjon for skutene som passerte forbi på sin vei til Ostindia. Disse nederlenderne talte diverse dialekter seg imellom, med hovedtrykk på tungemålet fra Syd-Holland. I løpet av kort tid utviklet afrikaans seg veldig, og allerede på midten av 1700-tallet var afrikaans et selvstendig språk.

Språkutviklingen

Fordeling av antall personer med afrikaans som morsmål, i antall brukere. (2011)

Per dags dato har ikke forskere greid å enes om hva som er grunnen til den veldige språkutviklingen over kort tid i afrikaans. Noen kaller språket for «avansert kreolsk», og mener at den nederlandske minoriteten måtte tilpasse seg en «polyglott» befolkning, sammensatt av handelsmenn og slaver. Denne teorien bygger på den raske forenklingen av nederlandsk som kom til uttrykk i et «pidgin-lingua-franca», som er det eneste fellesspråket for nederlendere, malay-portugisere, khoikhoier og franske hugenotter. Andre eksperter, spesielt blant afrikanderne, mener afrikaans er nederlandsk som har gjennomgått en helt naturlig utvikling, og henviser til forandringer i engelsk i tidligere århundrer. Dette er dog et vanskeligforstått argument, da nederlandsk utviklet seg til afrikaans iløpet av et fåtall generasjoner.

Det er i hvert fall sikkert at afrikaans ikke i noen særlig grad har blitt påvirket av de andre nasjonalitetene i Syd-Afrika. Fra et malayisk-portugisisk blandingsspråk, som ble talt i kapprovinsen på 1600-tallet, har man blant annet lånt *baie* («meget») (egentlig et malaysisk ord) og de kjente ordene *kraal* («innhegning») og *mielies* («mais») (egentlig to portugisiske ord, *corral* og *milho*). Afrikaans er klart mest nederlandsk i sitt vokabular.

Skriftspråket

Sent på 1800-tallet begynte afrikaans å få en posisjon som skriftspråk. Da hadde standard-nederlandsk dominert, men til tross for motstand fra de engelske samt de konservative afrikanderne (særlig innen kirken), oppnådde de å bli anerkjent fullt ut. I 1914 ble afrikaans skolespråk, i 1925 offisielt parlamentspråk og i 1933 fikk afrikanderne sin egen bibel. Etter apartheids fall på begynnelsen av 1990-tallet fikk Sør-Afrika en mengde offisielle språk, og afrikaans ble et av dem.

Dialekter

- Oranjerivier-afrikaans
- Østgrense-afrikaans

- Oorlams
- Kaaps-afrikaans
- Namibisk-afrikaans

Grammatikk

Utdypende artikkel: Afrikaans’ grammatikk

DIE

Afrikaanse Patriot.

"Eert uwen vader en uwe moeder, opdat uwen dagen verlengd worden in het land dat u de Heere uw God geeft."

— Het vijfde Gebod.

DEEL 1.] SATERDAG, 15 JANUARY, 1876. [No. 1.

"DIE AFRIKAANSE PATRIOT."

Een Afrikaanse koerant! Wie het dit ooit gedroom! Ja, Afrikaanders! een koerant in ons ei'e taal! Dit het baiang moeite gekos om so vêr te kom; dit kan ek julle verseker, want die meeste Afrikaanders is nes steeks pêrde, hulle wil mos nie glo dat ons een ei'e taal het nie. Die ou'e Patriotte hou vas, en klou vas, an die *Hollans* taal; die jong mense vind die *Engelse* taal weer so danig mooi, en o'ertui'e gaat net so moeilik, as om steeks pêrde te leer pronk in dié voortuig. Ons wil nou met ons "Patriot" an die wereld wys, dat ons wel de'entlik een taal het waarin ons kan sê net wat ons wil.

"AFRIKAANSE PATRIOT."

Ja, dit is die naam van ons blad! Een beter naam kan ons nooit kry nie, want een "*Patriot*" is een flukse vent, en so wil ons ons koerant ook maak:— klein, maar fluks.

Op die 15 van ider maand kan julle een besoek van die "Patriot" verwag, en ek is seker, hoe meer julle hom lees, hoe liewer julle hom sal kry. En hoe meer intekenaars julle ver hom sal besorge, hoe meer jul julle dankbaarheid sal betoon! Ek sê: *teken in! dis maar 5 sielings in die jaar! Sê an al julle vrinde, teken in ver die "Patriot," dis mar 5 sielings in die jaar!* Myn skepsels! wat is 5 sielings ver een "Afri-

Første utgivelse av *Die Afrikaanse Patriot*, den første afrikaans-språklige avisen

Afrikaans er analytisk, blant de mest analytiske av de indoeuropeiske språkene.

Verb

Verb i afrikaans har ingen forskjell mellom infinitivs- og presensform, og bøyes ikke forskjellig etter hva subjektet er, akkurat som norsk. Afrikaans mangler også preteritum perfektum. Istedenfor er preteritum perfektum, som preteritum, uttrykt ved bruk av perfektum.

Substantiv

I motsetning til nederlandsk og norsk har ikke substantiv i afrikaans grammatiske kjønn, men det er forskjell mellom entalls- og flertallsformene av substantiv. Den mest vanlige flertallsmerkeren er suffikset **-e**, men flere vanlige substantiv former sin flertallsform ved å legge til en **-s** isteden.

Adjektiv

Adjektiv derimot kan bøyes når de kommer foran et substantiv. Som en generell regel er flerstavelsesadjektiv vanligvis bøyd når de brukes som attributive adjektiv. Enstavelsesattributive adjektiv kan kanskje eller kanskje ikke bøyes likevel, det spørs for det meste på et sett med heller komplekse fonologiske regler. Når et adjektiv bøyes så får det vanligvis endingen **-e** og en serie morfologiske endringer kan følge. For eksempel, den siste **t**-en som følger en /x/-lyd, som forsvinner i ubøyde adjektiv som ***reg*** (jf. nederlandsk *recht*), er gjeninnført når adjektivet er bøyd (***regte***).

Syntaks

Afrikaans har en streng ordstilling, beskrevet av mange sørafrikanske tekstbøker ved å bruke den såkalte STOMPI-regelen. Navnet på regelen indikerer rekkefølgen som de forskjellige delene av setningen skal komme i.

Ordstillingen i afrikaans følger hovedsakelig de samme reglene som i nederlandsk: i hovedsetninger så kommer det endelige verbet i «andre posisjon» (V2-ordstilling), mens underordnende setninger (f.eks. bisetninger og relative setninger) har subjekt-objekt-verb-rekkefølge, med verbet ved (eller nære) enden av setningen

En særegenhet med afrikaans er dets bruk av dobbel nektelse, noe som er fraværende i andre vestgermanske standardspråk. Den doble nektelseskonstruksjonen har blitt fullstendig grammatisert i standard afrikaans og dens ordentlige bruk gir et sett av ganske komplekse regler.

Sammenligning med nederlandsk og norsk

Afrikaans	Nederlandsk	Norsk
agt	acht	åtte
aksie/handeling	actie/handeling	aksjon/handling
asseblief	alstublieft/alsjeblieft (hverdagslig «asjeblieft»)	vennligst, please («hvis det behager deg» - sammenlign med gammeldagse «lief»)
bed	bed	seng
dankie	dankje/dankjewel	takk
eggenoot	echtgenoot	ektefelle
goeienaand	goedenavond (hverdagslig «goeienavond»)	god kveld
hoe	hoe	hvordan
kameelperd	giraffe	giraff
lughawe vliegveld	luchthaven vliegveld	flyplass
my	mijn	min
maak	maken	lage
nege	negen	ni
oes	oogst	høste
oop	open	åpne
oormôre	overmorgen	overimorgen
reën	regen	regn
saam	samen	sammen
sê	zeggen	si
ses	zes	seks
sewe	zeven	syv
skool	school	skole
sleg	slecht	dårlig
soos	zoals	som, lik, slik som
vir	voor	for
voël	vogel	fugl
vry	vrij	fri
vyf	vijf	fem
waarskynlik	waarschijnlijk	sannsynlig, antakeligvis
welkom	welkom	velkommen
winter	winter	vinter
ys	ijs	is
giftig	giftig	giftig

Se også

- Afrikaanstalende befolkning i Sør-Afrika
- Arabisk afrikaans

Referanser

1. ^ Ethnologues tall fra 1996 (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=afr)

Eksterne lenker

- Afrikaans (https://web.archive.org/web/20110605044338/http://www.lmp.ucla.edu/Profile.aspx?LangID=6&menu=004) - UCLA Language Materials Project, University of California Los Angeles (UCLA).